

Історії успіху
#МістаТаЗміни

Вінниця: системні рішення для збільшення бюджетної прозорості

Ефективне демократичне врядування передбачає публічне звітування органів місцевого самоврядування про різні аспекти своєї діяльності перед мешканцями громад. Сьогодні в Україні можливості для реалізації права громадськості на інформацію про бюджет є недостатніми. Не всі органи місцевого самоврядування розміщують у відкритому доступі проекти фінансових рішень, громадськість практично не має впливу на формування місцевого бюджету, а звіти про виконання бюджету та бюджетних програм часто незрозумілі для широкого загалу. Найчастіше люди не знають, куди спрямовуються сплачені податки, тому не можуть оцінити вартість і якість суспільних послуг, надаваних за бюджетні кошти, або товарів і робіт, закуплених за державний кошт. Такий стан речей зумовив потребу в посиленні рівня прозорості бюджетного процесу, що збільшить можливості для захисту суспільних інтересів і зменшить імовірність зловживань.

Тож у 2017 році для допомоги органам місцевого самоврядування в запровадженні практик бюджетної відкритості в рамках проекту «Публічні бюджети від А до Я: інформування, активізація та залучення громадянського суспільства» було розроблено комплексну Методологію оцінки прозорості місцевих бюджетів. До оцінювання відкритості роботи органів місцевого самоврядування відразу долучився проект міжнародної технічної допомоги «Партнерство для розвитку міст» (Проект ПРОМІС), на замовлення якого експерти Громадського Партнерства «За прозорі місцеві бюджети!» у 2018–2019 роках провели вимірювання прозорості місцевих бюджетів 16 міст-партнерів.

«У 2019 році оцінювання було проведено в 136 містах і громадах України. Завдяки цьому поступово зростає доступність інформації про бюджет для громадян. Через більшу залученість мешканців до бюджетних процесів зростає їх довіра до влади. Що також важливо: зменшуються корупційні ризики, звужується простір для тіньової діяльності. Але слід розуміти, що Методологія була розроблена не заради самих оцінок. Вона є складним інструментом діагностування, і результати цієї діагностики формують для міст дорожню карту. Недаремно в Методології так багато критеріїв оцінювання — це стимулює органи місцевого самоврядування виправляти свої помилки поетапно, невеликими кроками. Фактично оцінювання відбувається задля того, щоб наприкінці сформулювати експертні рекомендації, які представники місцевої влади зможуть виконати. Усі критерії оцінювання прозорості — це водночас стандарти, не всі з яких затверджені законами, але сформовані вимогами сьогодення, до виконання яких кожне місто має плавно рухатись. Відтак Методологія є інструментом для наближення кращої картинки майбутнього», — поділився **Анатолій Бойко, координатор Громадського партнерства «За прозорі місцеві бюджети!»**.

Отже, застосування Методології передбачає здійснення самого оцінювання, розроблення конкретних рекомендацій для відповідальних представників органів місцевого самоврядування та втілення їх у життя. Це забезпечує не лише просування стандартів прозорості, а й створює позитивну конкуренцію між громадами. Оцінювання відбувається за трьома ключовими параметрами: відкритість інформації, прозорість ухвалення рішень, інноваційні практики. Детальному дослідженню підлягає кожен етап бюджетного процесу — від складання проекту до звіту про виконання.

Вінниця — одне з тих міст України, яке часто випереджає інші громади в різних сферах, зокрема й щодо відкритості місцевої влади. У 2018–2019 роках за підтримки Проекту ПРОМІС тут було проведено оцінювання прозорості бюджетних процесів. Спершу у 2018 році в національному рейтингу «Індекс прозорості місцевих бюджетів» Вінниця посіла 5-те місце з-поміж 37 міст, що були охоплені кампанією вимірювання. А вже у 2019 році індекс Вінниці зріс на 18%, і місто отримало першість за бюджетною прозорістю серед усіх міст-партнерів Проекту ПРОМІС.

“ «Два роки поспіль я займалась оцінюванням бюджетної прозорості у Вінниці. Із самого початку було помітно, що бюджетний процес у місті відбувається на досить високому рівні. У представників міської ради було розуміння того, яку інформацію слід оприлюднювати та в які терміни, — не в усіх громадах можуть таким похвалитись. Показники міста, отримані у 2019 році, свідчать про те, що практики забезпечення прозорості бюджету у Вінниці випереджають національний рівень інституціоналізації норм прозорості і наближаються до інновативного рівня. За два роки вдалося ще збільшити рівень відповідальності міської ради перед мешканцями й розвинути інновативність бюджетного процесу. Вінничани вдосконалили формат подання інформації про використані кошти, покращили наповнення розділу про бюджет на сайті міської ради, акумулювали на одній сторінці всі дані про комунальні підприємства міста. Вінницька міська рада дійсно намагається всі процеси вести прозоро й відкрито. Також Вінниця найкраще серед міст-партнерів Проекту ПРОМІС впроваджує роботу порталу «Відкриті дані», — розповіла **Альона Єгорова, експертка з оцінювання прозорості місцевих бюджетів.**

За підсумками 2019 року індекс бюджетної прозорості у Вінниці становить 70% — результат позначає високий рівень та є близьким до інновативного. Зокрема, місто досягло рекордного показника за відкритістю бюджетної інформації — 94%. Це означає, що влада запровадила стійку практику своєчасного й системного оприлюднення бюджетної інформації на всіх етапах бюджетного процесу. За двома етапами бюджетного процесу — складання проектів бюджету та звітування про його виконання — Вінниця продемонструвала максимальні 100% відкритості. У повному обсязі та своєчасно на офіційному сайті Вінницької міської ради було оприлюднено прогноз доходів і видатків бюджету, Стратегію розвитку міста, Програму соціально-економічного розвитку, квартальні та річний звіти про виконання бюджету, звіти про виконання паспортів бюджетних програм.

За параметром прозорості ухвалення бюджетних рішень Вінниця показала результат 65%. До процесу розроблення бюджету тут повноцінно залучили багатосторонню дорадчу групу, що на цей час є найкращою практикою прозорості серед усіх міст-партнерів Проекту ПРОМІС. Лише у Вінниці в повному обсязі оприлюднюють звіти за результатами оцінки ефективності виконання бюджетних програм. Також лише тут на максимальному рівні запроваджено практику оприлюднення звітів про використання коштів місцевого бюджету в машиночитному форматі. Крім того, Вінниця є одним із небагатьох міст – обласних центрів, де забезпечено оприлюднення максимально широкого переліку інформації про роботу комунальних підприємств.

“ «Використання інноваційних практик у бюджетному процесі Вінницької ОТГ поки що не сягає високого рівня, тож тут є простір для вдосконалення. Найближчим часом плануємо доповнити розділ «Бюджет громади», створити онлайн-платформу для візуалізації бюджету, доповнити Бюджетний регламент міської ради розділом «Порядок залучення громадськості до бюджетного процесу». Також будемо проводити громадські слухання щодо показників проекту бюджету до оприлюднення проекту рішення про бюджет. Активно працюємо над втіленням рекомендацій, наданих експертами за підсумками оцінювання 2019 року, і більшу частину зауважень уже враховано. Будемо й надалі старатися зробити інформацію щодо бюджетного процесу більш доступною для громадськості. Вивчаємо позитивний досвід інших територіальних громад України у сфері прозорості бюджетів», — зазначила **Наталія Луценко, директорка департаменту фінансів Вінницької міської ради.**

Результати дворічного оцінювання бюджетних циклів 16 міст-партнерів Проекту ПРОМІС свідчать про добру тенденцію: кількість міст із високим індексом бюджетної прозорості зростає з двох до шести. Міста і громади почали наповнювати розділ про бюджет на своїх сайтах, збирають і структурують релевантну інформацію, значно зростає кількість публічних звітів про виконання бюджету. Звісно, діяльність органів місцевого самоврядування потребує подальшого вдосконалення. Та оскільки бюджетна сфера дуже консервативна й непросто піддається динамічним змінам, то трансформації, що відбулись, уже можна вважати позитивним результатом. Представники влади в частині громад чітко побачили, що відкритість, зокрема й бюджетна, є потрібною та сприяє налагодженню якісного діалогу з мешканцями.

Історії успіху #МістаТаЗміни розповідають про успішні приклади та інновації з впровадження ефективного демократичного управління та прискорення місцевого економічного розвитку у Запорізькій, Вінницькій, Полтавській та Івано-Франківській областях, що відбулись за підтримки проекту міжнародної технічної допомоги «Партнерство для розвитку міст» (Проекту ПРОМІС), який впроваджує Федерація канадських муніципалітетів за фінансової підтримки Міністерства міжнародних справ Канади.

